

De boodschappen van de toezichthouder voor 2015

De NVWA houdt toezicht op naleving van de warenwetgeving. Soms biedt ze een 'kijkje in de keuken' en geeft zij de trends in het toezicht aan. Wat kunnen we verwachten van het toezicht in de komende periode? Ter gelegenheid van het recente **VMT Food Event** heeft Inspecteur-generaal NVWA, Harry Paul, in een aantal boodschappen hierover informatie gegeven. Een pleidooi om te blijven werken aan een goede traceerbaarheid van levensmiddelen, de rotte appels te identificeren en een aankondiging tot verdere openbaarmaking van inspectiegegevens. Een overzicht van de boodschappen en de juridische achtergrond daarvan.

Marieke Kleijn-Coumans

Traceability is key – controle Food and Veterinary Office

De NVWA kreeg eind mei jl. een controle van de *Food and Veterinary Office* (FVO). Dit is het orgaan van de Europese Commissie dat belast is met het toezicht op de toezichthouders in de foodsector.¹ De FVO zal alle toezichthouders bezoeken om te kijken hoe het toezicht functioneert. Nederland, de NVWA, is een van de eerste. Het bezoek van

de FVO betreft een controle van de toezichthouder en niet van (individuele) ondernemers.

De FVO heeft aangekondigd met een specifiek doel naar Nederland te komen, namelijk te kijken hoe het zit met de traceerbaarheid. Kunnen we, als we een willekeurig product uit een supermarktschap halen, herleiden waar alle grondstoffen vandaan komen?

Traceerbaarheid voor een levensmiddelenproducent betekent dat de herkomst van levensmiddelen die hij verwerkt aangetoond moet kunnen worden en ook waar deze naar toe

---

¹ *The FVO carries out audits, inspections and related non-audit activities to ensure that EU legislation on food safety, animal health, animal welfare, plant health and in the area of medical devices is properly implemented and enforced* (website Europese Commissie/FVO).

zijn gegaan; een stap vooruit en een stap achteruit in de keten.² Exploitanten van levensmiddelenbedrijven moeten:

- beschikken over een systeem waarmee zij de directe leverancier(s) en de directe afnemer(s) van hun producten kunnen identificeren;
- een verband ‘leverancier-product’ kunnen leggen; en
- een verband ‘afnemer-product’ kunnen leggen.³

Vanwege de vaak grote hoeveelheden schakels in de keten, hebben bedrijven vaak niet de hele keten in kaart. Paul zegt hierover in zijn speech: “Omdat een wrap of hamburger al snel over drie schakels gaat – slachterij, verwerker en detailhandel – kunnen we, in het geval van een incident met een vleescomponent, al snel met 1000 bedrijven te maken hebben (tien maal tien maal tien).”

Uiteindelijk zal uit de informatie die de verschillende bedrijven in de keten in hun systemen hebben staan, een sluitende keten moeten kunnen worden gevormd. Het FVO-onderzoek ziet toe op de vraag of dit daadwerkelijk zo is. Kan de hele keten inzichtelijk worden gemaakt? Hoe lang duurt het om de keten te ontrafelen? Hoe moeilijk is het? De vragen worden beantwoord door middel van testcases: een product wordt uit het schap van een supermarkt gehaald en

Voedselincidenten waarbij fraude aan de orde was, zijn de laatste tijd geregeld in het nieuws geweest. Paul zegt: “Fraude voedt wantrouwen en laat onzekerheid wortelen in de samenleving. Het bestrijden ervan staat daarom hoog op ons prioriteitenlijstje. We doen er dan ook alles aan om ervoor te zorgen dat het overal in de internationale voedselketen op de agenda staat.”

De daad lijkt ook direct bij het woord te zijn gevoegd. Eind april vond een grootschalige inval plaats in een bedrijf in Noord-Limburg naar aanleiding van (wederom) een vermoeden dat er sprake was van fraude met paardenvlees: het vervalsen van paardenpaspoorten en gebruik van vlees dat niet geschikt was voor menselijke consumptie. In het onderzoek worden de toezichthouders in andere Europese lidstaten betrokken. Kortom, een grote, internationale actie om fraude met voedsel tegen te gaan.

Bericht van het OM van 23 april 2015

De Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA-IOD) heeft in samenwerking met andere opsporingsdiensten een bedrijf in Noord-Limburg doorzocht in een strafrechtelijk onderzoek naar de vervalsing van paardenpaspoorten en het gebruik van vervalste paardenpaspoorten. De NVWA-IOD heeft behalve op administratie ook beslag gelegd op een woning, voertuigen en bankrekeningen. Misdaad mag nu eenmaal niet lonen. Een paard moet voorzien zijn van een chip en een daarbij horend paardenpaspoort. In dat paspoort moet een medicijnverklaring zitten waaruit kan worden opgemaakt of het paard geschikt is voor humane consumptie. Paarden die zijn behandeld met diergeneesmiddelen zijn daar namelijk (meestal) niet voor geschikt. Door de chip en het paspoort zijn de identiteit en de geschiedenis van het paard te allen tijde bekend en wordt voorkomen dat er (restanten van) diergeneesmiddelen in de menselijke voedselketen terecht kunnen komen.

Het bedrijf en de eigenaar worden verdacht van valsheid in geschrifte en het wederrechtelijk handelen in en vervoeren van tientallen paarden zonder geldig paspoort. Het vermoeden is dat de eigenaar van het bedrijf op markten paarden koopt die niet geschikt zouden zijn voor humane consumptie. De verdachte zou het paspoort vervolgens zo aanpassen dat het – op papier althans – lijkt of ze hiervoor wel geschikt zijn. De dieren zouden vervolgens worden geëxporteerd en verkocht.

Paul kondigt aan dat de NVWA, anders dan in het verleden, met de levensmiddelenbedrijven in gesprek zal gaan over de vragen hoe het toezicht ingevuld zou moeten worden en hoe de voorschriften het beste kunnen worden nageleefd. Gaat het goed, dan zal een ondernemer de NVWA in principe niet

Fraude voedt wantrouwen en laat onzekerheid wortelen in de samenleving. Het bestrijden ervan staat daarom hoog op ons prioriteitenlijstje

gecontroleerd op tracing. De NVWA heeft aangegeven alvast te starten met een aantal pilots om te zien hoe het ervoor staat. Bedrijven kunnen betrokken raken bij het onderzoek, doordat een product waarin ‘hun’ levensmiddelen of ingrediënten worden verwerkt onderwerp van onderzoek wordt, of als een van hun producten uit het supermarktschap wordt gelicht. De resultaten zullen te zijner tijd gepubliceerd worden.

Strijd tegen rotte appels – fraudepreventie

Het onderzoek van de NVWA en de FVO naar de traceerbaarheid heeft ook als doel te kijken hoe doorzichtig de voedselketen is. Transparantie verkleint het risico op fraude.

2 Deze verplichting volgt in zijn algemeenheid uit art. 18 van de Verordening 178/2002 betreffende algemene levensmiddelenwetgeving. In een aantal verordeningen worden voor specifieke producten aanvullende traceerbaarheidseisen gesteld.

3 Richtsnoeren voor de tenuitvoerlegging van de art. 11, 12, 16, 17, 18, 19 en 20 van Verordening (EG) nr. 178/2002 betreffende algemene levensmiddelenwetgeving. Conclusies van het Permanent comité voor de voedselketen en de diergezondheid, 20 december 2004, p. 10 e.v.

op bezoek krijgen. De NVWA-strategie bestaat uit drie, opeenvolgende fasen. In fase een geeft de NVWA tips over hoe de voedselhygiëneregels nageleefd kunnen worden. In fase twee gaat de NVWA hier dieper op in en worden er afspraken gemaakt die nagekomen moeten worden. Fase drie behelst de controle van die afspraken. Zijn deze nagekomen? Zo niet, dan volgt een maatregel.

Een toezichtmethode die een sfeer van openheid en vertrouwen zou moeten uitstralen. Dat gaat alleen op die manier werken als levensmiddelenbedrijven dit ook op die manier opvatten en hun mening durven te geven. Ga met de inspecteur in gesprek. Stel vragen en geef een mening.

Openbaarmaking inspectiegegevens – wijziging Gezondheidswet

De laatste aankondiging betreft de openbaarmaking van inspectiegegevens. Dit staat te gebeuren. Het wetsvoorstel tot wijziging van de Gezondheidswet⁴ dat de openbaarmaking regelt, is in december 2014 bij de Tweede Kamer ingediend. Op zich is de mogelijkheid tot openbaarmaking geen nieuws. Over het wetsvoorstel wordt al wat langer gedebatteerd. Dat de NVWA speelde met de gedachte om inspectiegegevens meer te openbaren, lag ook in de lijn van de verwachting. Zij heeft vorig jaar geëxperimenteerd met de openbaarmaking van inspectieresultaten van lunchrooms. Bij de lancering was de app *trending topic* nummer 1 en inmiddels al 100.000 keer gedownload. Bij deze app speelde wel de discussie hoe men zich, als houder van een lunchroom, kon verweren tegen de resultaten die over het bedrijf openbaar worden gemaakt.

De wijziging van de Gezondheidswet biedt onder meer waarborgen voor en in een openbaarmakingsprocedure. De persoon over wie of de onderneming waarover de NVWA informatie openbaar wil maken, wordt drie weken voor de openbaarmaking daarvan in kennis gesteld. Indien de persoon of onderneming reeds op de hoogte is van die informatie, kan een kortere termijn worden gehanteerd. De openbaarmaking wordt opgeschort als de persoon of onderneming in kwestie een procedure tegen de openbaarmaking bij de rechtbank aanhangig maakt; deze dient om een voorlopige voorziening te vragen. Zolang de rechter nog niet heeft beslist, wordt de informatie niet openbaar gemaakt. Dit lijkt een goede regeling; in de praktijk betekent dit echter voor de belanghebbende een behoorlijk hoge drempel. Het vragen van een voorlopige voorziening bij de rechtbank wordt altijd door middel van een advocaat gedaan en brengt – uiteraard – kosten met zich mee.

Anderzijds, zo geeft de NVWA aan, zal de openbaarmaking van inspectiegegevens voor een behoorlijke prikkel tot naleving zorgen. Paul: “Openbaarmaking van inspectiegegevens beïnvloedt het koopgedrag, welk verhaal er over uw product circuleert. Maar ook: hoe snel bent u met aanpassingen.”

Conclusie

De NVWA heeft drie veranderingen aangekondigd die concreet zichtbaar zullen (moeten) worden.

- Extra aandacht voor traceerbaarheid. De NVWA zal de weg die een product *from farm to fork* heeft afgelegd herleiden. Dat zal steekproefsgewijs gebeuren. De resul-

Openbaarmaking van inspectiegegevens beïnvloedt het koopgedrag, welk verhaal er over uw product circuleert

taten daarvan zullen – naar wij hopen – leiden tot een verdere, systematische(r) aanpak.

- De strijd tegen de bedrijven in de keten die zich schuldig maken aan fraude zal worden geïntensiveerd. De eerste sporen daarvan zijn al zichtbaar.
- De openbaarmaking van inspectiegegevens. De bevindingen van de NVWA zullen met het publiek worden gedeeld.

We kunnen niet anders dan blij zijn met deze voortvarende aanpak. Nu maar wachten op *the proof of the pudding...*

Over de auteur

Marieke Kleijn-Coumans is advocaat bij *Fifth Advocatuur* en maakt deel uit van de branchegroep Agri & Food van *Dijkstra Voermans*. Tevens is zij lid van de redactie van *WAAR&WET*.

⁴ *Kamerstukken II 2014/15, 34 111, nr. 2* (voorstel van wet). Wijziging van de Gezondheidswet en de Wet op de jeugdzorg teneinde een mogelijkheid op te nemen tot openbaarmaking van informatie over de naleving en uitvoering van regelgeving, besluiten tot het opleggen van sancties daarbij inbegrepen.